

bidtextos universitaris de
biblioteconomia i documentacióISSN 1575-5886
DL B-19.675-1998número **14**
juny de 2005Facultat de Biblioteconomia i
Universitat de Barcelona[inici](#) • [presentació](#) • [instruccions autors](#) • [subscripció](#) • [arxiu](#) • [cerca](#)[castellano](#) •

Censura de continguts a Internet: riscos i oportunitats

ALEXANDRE LÓPEZ BORRULL
Àrea de Documentació
Universitat Autònoma de Barcelona
alexandre.lopez@uab.es

Opcions

[Imprimir](#)[Recomanar](#)[Citació](#)[Estadístiques](#)[Met](#)

Resum [[Abstract](#)] [[Resumen](#)]

Es descriuen els tipus de censura de continguts que es duen a terme a Internet. En primer lloc, es fa un repàs dels principals continguts que pateixen censura a partir d'una fórmula qualitativa que té en compte elements de caràcter religiós, polític o moral i també l'edat de l'usuari. A continuació, es fa una descripció dels principals programes de filtratge de continguts. Finalment, es presenten unes consideracions sobre quines són i quines poden ser les actuacions del col·lectiu bibliotecari enfront d'aquestes qüestions.

1 Introducció

Mentre que des dels inicis d'Internet tothom ja va tenir clars els avantatges que podia tenir per als usuaris, l'accés a la ingent quantitat d'informació que conté la xarxa i el pas del temps han deixat lloc a una sensació no tant de desencís com, més aviat, de percepció real dels riscos i perills que el ciberespai pot comportar.

En aquest sentit, una de les grans etapes que va caldre considerar era la seva comercialització, el pas de la inicial *netiquette* que regia la xarxa (aquella manera en què els creadors de continguts tenien molt clar què podien i què no podien fer, fins i tot sense que hi hagués un protocol escrit de referència) a la realitat actual, font de força conflictes legals. És en el moment que els sectors econòmics es fixen en Internet i en veuen les potencialitats econòmiques que aquella filosofia inicial es desvirtua i, tot i que els continguts creixen exponencialment, augmenta a la vegada el nombre de possibles problemàtiques.

Cal considerar també un fet força important: Internet creix sense que les legislacions estiguin preparades per a aquest creixement. Si bé és cert, com s'afirma tradicionalment, que les lleis sempre van al darrere de la realitat i les necessitats de regular, en el cas de la xarxa aquest fet ha estat més evident, no solament per la rapidesa de l'evolució tecnològica, que ofereix constantment noves capacitats i serveis, sinó també perquè, a més a més, calia una regulació que sobrepassés les fronteres dels estats, de fet la gran paradoxa d'Internet: mentre que les lleis estan vinculades a un entorn geogràfic, l'accés a la informació no ho està.

És també evident que els professionals de la informació s'han vist sacsejats per aquesta nova realitat, de manera que ha calgut adaptar-se a quelcom que ja tenia l'etiqueta que canviaria la nostra forma de funcionar. I bé que ho ha fet.

El control dels continguts a la xarxa ha estat una preocupació des dels inicis amb un vessant diríem que tridimensional. Tres conceptes se sobreposen, es fan grans o s'empeteixen en funció dels interessos i de les opinions: llibertat d'expressió, llibertat d'accés i protecció dels usuaris. En funció d'on es posa l'èmfasi a l'hora de regular trobem una o altra problemàtica. Aquest article pretén reflexionar sobre la interacció

d'aquests tres conceptes, tot tenint en compte la realitat actual i provant de preveure cap on poden derivar. Perquè, si bé és evident —com posem de manifest al títol— que ens trobem davant d'uns riscos, la nostra intenció és oferir també el ventall d'oportunitats per obrir esclatxes estratègiques per al nostre sector.

És important de considerar, i hi insistirem al llarg del text, el fet que, com a sector, cal que tinguem un coneixement dels fets i la realitat per poder-nos posicionar en els moments escaients, la millor manera de poder intervenir en el debat i les possibles legislacions que puguin aparèixer.

2 Continguts, quins continguts?

Una de les primeres qüestions que hem de considerar és com i què definim com a contingut perillós, sensible o motiu d'objecció. Es poden emprar diferents sinònims per definir un concepte prou ambigu. Al llarg del text ens referirem a *material sensible*, adjectiu prou ampli, però triat expressament per mostrar la subjectivitat inherent a la mateixa definició.

Allò que hom pot considerar sensible estarà determinat com una combinació lineal que podríem definir, en un exercici personal de racionalització, segons la fórmula següent, que té un caràcter qualitatiu per fer-ho prou entenedor i que no desenvoluparem:

$$\text{Material sensible} = A1 \times (\text{religió}) + A2 \times (\text{sistema polític}) + A3 \times (\text{moral}) + A4 \times (\text{edat de l'usuari})$$

És a dir, el que entenem per material sensible pot variar en gran manera segons els quatre paràmetres presents a la fórmula. El que podem afirmar que comparteixen és que, des de diferents punts de vista, aquell material és considerat per algú com una cosa que afecta l'estabilitat d'una persona, institució o sistema polític, ja sigui l'emocional d'un menor o la de seguretat per part d'un estat, ja sigui la del dogma de fe d'una religió.

Els diversos components poden tenir un pes diferent (el valor de les A_i) i, de fet, molts d'ells poden acabar definint el que permet que puguin ser perseguits, el fet d'esdevenir un delictes. A continuació donarem més detalls sobre cada un d'aquests paràmetres.

2.1 Religió

Les religions, tot i les seves diferències, tenen en comú que, en general, proven d'assentar unes normes de comportament social. Aquestes poden —i, de fet, ho fan— determinar una quantitat no gens menyspreable del que és permès i del que no ho és, allò que cal protegir i allò que cal evitar que sigui difós, tot en funció d'uns dogmes, unes creences i unes normes, sovint més antropològiques que no pas teològiques.¹

En funció de la manera que la religió estigui lligada al sistema legislatiu (com, per exemple, la xària, que emana de la llei canònica de l'islam) i del fet que sigui més o menys estricta i intervencionista, tindrem una definició de material sensible diferent de la d'altres entorns geogràfics. Alguns estats que segueixen aquest paràmetre (tot i que lligat al del sistema polític, que esmentem a continuació) són l'Àrab Saudita i l'Afganistan.

És també força clar que el zel a l'hora de pretendre regular uns continguts estarà marcat pel grau de rigidesa i diferenciació d'aquesta religió respecte de les altres amb les quals conviu a la xarxa, és a dir, amb totes a la vegada. És obvi que no és res més que la translació al ciberespai de la problemàtica ja existent en els mitjans tradicionals de difusió de la informació, en els quals prohibir llibres o condemnar escriptors ha estat ja, malauradament, una realitat palpable des dels inicis de la mateixa impremta.

És coneguda, també, la pressió que el Vaticà exerceix per obligar a tancar determinades pàgines web que considera ofensives, sobretot a Itàlia.

2.2 Sistema polític

El sistema polític resta tan lligat a les llibertats democràtiques com al control de la informació. La història demostra que els estats, en el seu exercici executiu, han provat de controlar sempre els fluxos d'informació que els seus ciutadans reben, no simplement per una qüestió de protecció dels seus usuaris —lícita en tot sistema polític—, sinó en molts casos per a la preservació del mateix sistema. Internet, les tecnologies i l'astúcia dels creadors de continguts i els usuaris tenen, però, una gran capacitat per sobrepassar filtres de control de la informació. En aquest cas, en el qual el control és exercit pel mateix sistema polític, parlem de censura. Tal com afirma Castells, “des d'un punt de vista tècnic és certa la cèlebre afirmació de John Gilmore segons la qual els fluxos a Internet interpreten la censura (o intercepció) com una errada tècnica i troben automàticament una ruta diferent de transmissió del missatge”.²

Els casos més flagrants han estat, per coneguts i per les diferències entre les maneres de procedir, els de la Xina, Cuba i Corea del Nord.³ La Xina, sempre en un procés de redefinició del seu sistema polític, ha esdevingut l'Estat que més ha fet per controlar els continguts de la xarxa. Es pot deduir fàcilment que, com més feble i inconsistent és un sistema polític, més prova d'intervenir en l'accés a la informació per part dels seus ciutadans; però aquesta definició no exclou, evidentment, les seves conseqüències. Així, el govern xinès ha optat per un sistema tecnològic complex per regular a quins lloc web es podia accedir i a quins no, el que s'anomena en anglès *the great fire wall of China*. Per fer-ho, no solament ha tancat múltiples cibercafès, sinó que també controla mitjançant paraules clau les converses en el fòrum i barra el pas a pàgines web de la dissidència xinesa (especialment activa als Estats Units) o a pàgines que tracten sobre el Tibet, per exemple. Tot i ser evidentment criticable, cal reconèixer que tecnològicament ha aconseguit mantenir un sistema que semblava impossible que fos factible per controlar la xarxa permetent l'accés als usuaris.

El cas contrari ha estat Corea del Nord, que no solament per subdesenvolupament econòmic fa difícil l'accés a la xarxa, sinó que alhora el mateix sistema comunista ortodox ha conduït a no crear la infraestructura de servidors per permetre l'accés a Internet. La filosofia és aquesta: si no hi ha xarxa, no cal controlar-la. En el cas de Cuba, situat en un terme entremig, el control consisteix a facilitar l'accés a les persones qualificades i que demostrin tenir una raó vàlida per accedir-hi i signar un contracte d'utilització amb clàusules restrictives. El dirigent cubà Fidel Castro ha fet afirmacions com ara aquesta: que la xarxa és “un instrument de manipulació del capitalisme”.

No voldríem deixar d'esmentar, però, que aquesta situació també es dona en estats qualificats de democràtics, i esdevé sempre una “prova del cotó” del mateix sistema. Així, una certa quantitat de llocs web foren tancats als Estats Units després dels atemptats contra les Torres Bessones, mitjançant la promulgació de lleis com ara la *Patriot Act*. Semblantment, tot i reconèixer les diferències, cal recordar els esforços que va esmerçar l'Estat espanyol, l'agost de 2002, per tancar el lloc web de l'organització Batasuna. En aquest cas es va produir un curiós conflicte jurisdiccional i fronterer, perquè el lloc web estava allotjat en servidors ubicats a França i als Estats Units.

2.3 Moral

És obvi constatar, primer de tot, que la moral ha estat marcada, històricament, per motius religiosos i polítics ja esmentats, però, tot i així, cal considerar com determinades qüestions han sobrepassat aquest àmbit. L'exemple més clar és la pornografia. Aquest és, evidentment, un dels tipus d'informació més sensibles que existeixen, però també és dels més subjectius. També hi ha, però, la incitació a l'odi racial, al racisme o a la xenofòbia, o l'ús de llenguatge groller, entre d'altres.

Cal separar, però, d'aquest debat, un vessant de la pornografia que adquireix a escala internacional, per sort, la qualificació generalitzada de delictes: la pornografia infantil. Aquest és un dels continguts de la xarxa amb els quals no hi ha hagut problemes transfronterers i on les lleis han pogut actuar més de manera coordinada, i s'han donat força casos d'actuacions de cooperació entre estats, atès que existeix un consens generalitzat, cosa que demostra que de vegades en certes temàtiques això ha estat

possible. Aquest fet evita la perillosa existència de paradisos virtuals, cosa que no passa en altres problemàtiques com ara la difamació, respecte de la qual ja s'ha alertat de la possibilitat que puguin ser creats.⁴

Tornant a la pornografia, s'ha de tenir en compte, com afirma Oppenheim, que "l'èxit d'un nou mitjà comercial es basa en la implantació que té"⁵ i, certament, el volum econòmic que mou a través de la xarxa és ingent. És precisament aquest tipus de material el que ha propiciat la creació de programari de filtratge i una de les grans justificacions a l'hora de crear legislacions restrictives que, com veurem més endavant, afecten en gran mesura el col·lectiu bibliotecari i, en general, tots els proveïdors de serveis de la xarxa.

El 1995 apareix un estudi fet a la Carnegie Mellon University que, tot i ser posteriorment força criticat per la manera de dur-se a terme, ja assenyalava la facilitat amb la qual qualsevol usuari podia accedir a aquest tipus d'informació per mitjà d'Internet, no solament a través de llocs web, sinó també, i cada cop més, mitjançant llistes de distribució, fòrums o bé converses instantànies.⁶

Des del nostre punt de vista, però, una de les problemàtiques que apareixen seria l'exportació de la moral. Si bé és cert que cada estat o, fins i tot, cada grup de ciutadans pot tenir la seva moral en funció d'una sèrie de paràmetres (consum de drogues, tabús sexuals, costums socials, etc.), la realitat mostra que els Estats Units, conscientment o inconscientment, exporten el seu propi model a través de la xarxa, de manera que alguns serveis web fets per creadors europeus i d'altres llocs del món són ajustats a la moral nord-americana per tal de no tenir problemes als Estats Units, gran mercat consumidor de continguts. D'això, se'n diu autocensura i, a la pràctica, acaba esdevenint un control subjectiu que els mateixos creadors d'idees s'autoimposen.

De la mateixa manera, actualment certs aspectes morals que els Estats Units tenen molt assimilats en el seu dia a dia són ja habituals a les nostres terres. En aquest sentit, tots coneixem el doble raser aplicat a la pornografia i a la violència, típica de les pel·lícules cinematogràfiques, però present també a la xarxa. Aquesta definició àmplia de moral no s'explica únicament per a una religió concreta (els Estats Units tenen una societat que professa moltes religions) o en el règim polític vigent (s'alternen governs entre demòcrates i republicans), sinó que s'explica per la diferent trajectòria històrica d'una societat, molt vinculada encara a una sèrie de factors sociològics.

Pel que fa als continguts de tipus racista, la diferència entre legislacions ha esdevingut també un camp de batalla legal i un maldecap a l'hora de decidir què podia ser ofert a través de la xarxa i què no. L'exemple més esmentat fou el cas de Yahoo!, que permetia comprar records de la Segona Guerra Mundial en els quals es feia apologia del nazisme. Associacions jueves franceses portaren Yahoo! França als tribunals perquè permetia aquestes compres redireccionant cap a Yahoo! dels Estats Units.

La justícia francesa obligà a filtrar per evitar que usuaris francesos hi poguessin accedir, però finalment Yahoo!, després de manifestar la impossibilitat d'esbrinar qui es connectava, portà el cas als Estats Units, on aquest tipus de fet és permès per la llibertat d'expressió.⁷ Per tant, un nou conflicte jurisdiccional que demostrava la fragilitat del sistema i l'excessiva permissivitat de continguts en alguns àmbits.

2.4 Usuaris

La inclusió d'aquest paràmetre serveix per relligar la fórmula i incloure alguns àmbits que, de vegades, queden exclosos. Considera dos grans exemples: les organitzacions i els menors.

En el primer cas, cal tenir en compte que, en determinades ocasions, el filtre de continguts pot estar només dins d'una organització que ha regulat unes normes concretes de funcionament. Seria el cas de certes empreses en les quals, tenint en compte que hi ha determinades feines amb una necessitat constant d'accés a la xarxa o amb un ús intensiu d'ordinadors, s'hagin instal·lat determinats filtres per evitar l'accés a diferents serveis. Aquí, l'objectiu no és evidentment preservar l'usuari, sinó més aviat evitar que el personal perdi el temps i en disminueixi la productivitat. Normalment poden afectar determinats serveis de notícies o bé de correu electrònic extern, com ara

Hotmail.

En el cas dels menors, la discussió ha estat, és i serà força més complexa, atès que, com esmentàvem abans, la protecció de l'accés al material sensible ha esdevingut la falca que ha permès qüestionar, quant a continguts, la necessitat d'implementar programes destinats al filtratge, temàtica que tractarem a continuació.

3 Programes de filtratge: què filtren i com ho fan

És evident que el funcionament dels programes que s'empren per filtrar continguts i la seva eficàcia és un dels punts que cal considerar, atès que el seu ús sense tenir-ne coneixement pot fer que l'usuari desconegui que s'estan filtrant continguts, o que té la possibilitat de canviar les mides i l'abast dels filtres. També és notori que se situen en l'estret i incert marge entre la llibertat d'accés a la informació, la censura i la protecció dels usuaris.

Primer de tot, cal considerar quins tipus de filtre poden ser instal·lats:

- Filtre de certs llocs webs per les seves capacitats més que no pas pels continguts. En serien exemples els sistemes informàtics que eviten que els usuaris entrin en serveis com ara hotmail, kazaa, emule, etc. Aquests filtres estan pensats per a l'optimització del temps i el rendiment sobretot laboral en empreses, però també s'instal·len en certes institucions en les quals el nombre d'usuaris és elevat i permeten descongestionar l'accés i afavorir l'ús per a vessants més docents.
- Filtres per reduir la recepció, per correu electrònic, d'allò que es coneix com a *spam*, que no tractarem en aquest text, però que, evidentment, té una gran importància a la xarxa.⁸
- Filtres de webs pel seu contingut. Aquest és, de llarg, el tipus de filtre més controvertit. Tot i que la filosofia de tots és similar, cal veure que les diferents aproximacions per dur a terme el filtratge els fan força diferents.
  - Filtre per paraules clau. Aquests sistemes filtren els llocs web per les paraules que contenen. La mateixa xarxa empra aquesta filosofia a l'hora de crear algorismes en els seus motors de cerca. Així, aquests programes tenen un llistat de paraules diguem-ne *prohibides* que eviten que els usuaris puguin accedir als llocs web que les contenen. Com tots els sistemes de recuperació d'informació basats exclusivament en paraules clau, aquests sistemes no ofereixen excessiva resolució quant a precisió.

Dins dels casos molt esmentats pel fet d'haver estat sovint exclosos,⁹ hi hauria les pàgines web de Dick Cheney o la Super Bowl XXX, entre d'altres. Casacuberta i Puyol esmenten també que, tot sovint, llocs web destinats a la planificació familiar, sobretot els adreçats als adolescents per informar-los, o bé fòrums sobre sexualitat responsable o sobre el càncer de pit, han estat també filtrats.¹⁰

- El segon sistema és etiquetar el lloc web en funció del contingut. Aquest etiquetatge pot ser dut a terme pel mateix creador, o bé es basa en una organització externa que fa d'intermediària i avalua el contingut. PICS (Platform for Internet Content Selection), un grup de treball del World Wide Web Consortium (W3C) ha creat el protocol que permet que l'autor o terceres persones etiquetin un lloc web en funció de certs criteris referits al contingut, de manera que un usuari pugui configurar el seu ordinador en funció de com una organització externa en la qual confia —com ara Recreational Software Advisory Council on the Internet (RASCI)— ho hagi avaluat.¹¹

El cas més habitual és que siguin organitzacions externes les que hagin avaluat i etiquetat els continguts. Així, Internet Explorer permet fer aquest filtratge de continguts basat en els criteris de l'ICRA (Internet Content Rating Association), en funció de quatre paràmetres (nuesa, llenguatge, sexe i violència) i associat a quatre nivells de permissivitat que l'usuari pot acotar. A més a més, pot establir-se una contrasenya per permetre que només un usuari pugui fer canvis en la configuració.

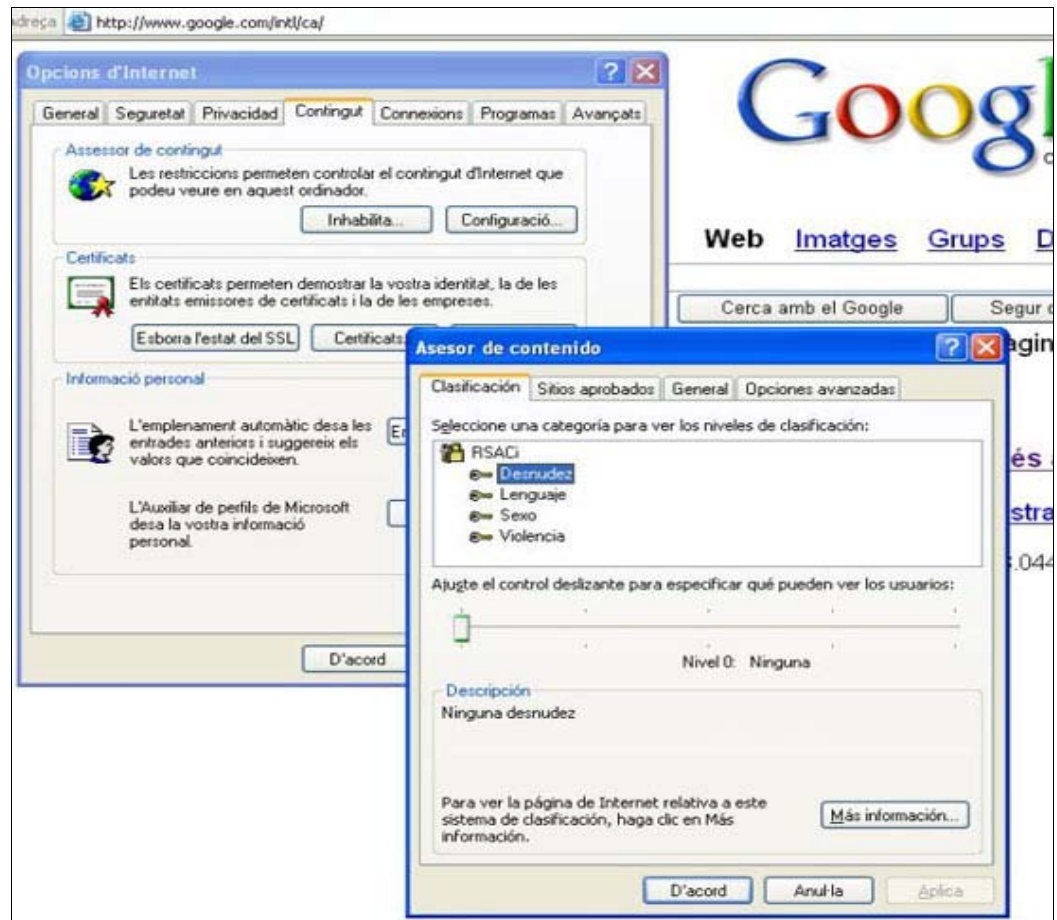
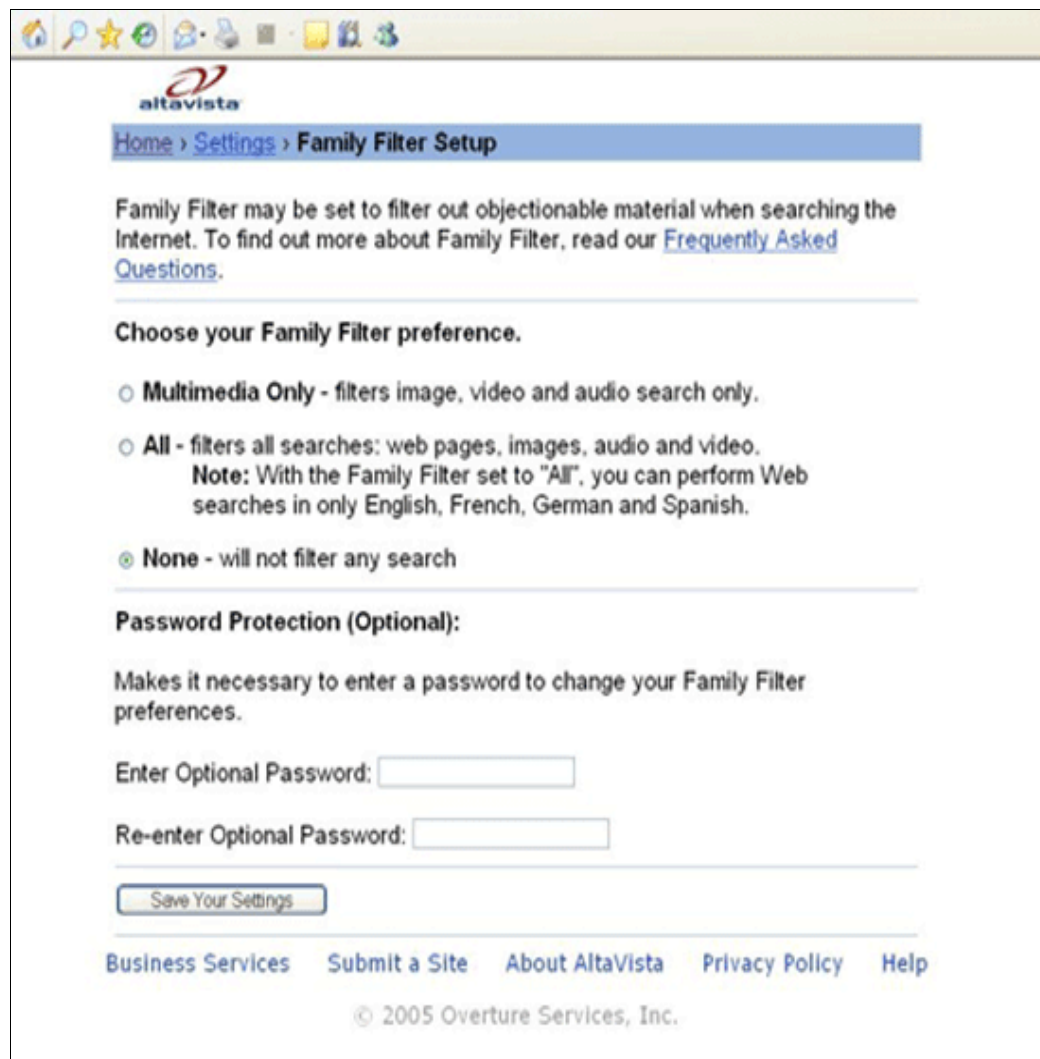

Figura 1. Configuració d'Internet Explorer per filtrar continguts

El problema de l'autoregulació per part dels creadors de llocs web rau en el fet que, sobretot en el cas de la pornografia, com més estricta és la valoració i més forts són els continguts, més risc hi ha de no ser permesos en segons quins filtres. De la mateixa manera que en les pel·lícules, com major és l'etiquetatge (menors de 12 anys, menors de 18 anys, prohibit a menors, etc.), menor és el nombre de llocs on pot ser estrenada. Si l'etiqueta de contingut és més alta, més filtres impediran que hi accedeixin usuaris, la clau de volta per generar beneficis econòmics.

D'altra banda, en alguns dels programes de filtratge es pot decidir on tallar. Així, poden ser acceptats només els llocs web que han estat avaluats i puntuats, deixant fora els que no ho han estat. Això, a la pràctica, és excloure moltes pàgines que no han estat avaluades. Si, d'altra banda, l'usuari pot ser autoritzat per visualitzar llocs web no avaluats, en resulta que tots els que tenen continguts inadequats i que no han estat avaluats poden ser consultats. Per tant, per excés o per defecte, la utilitat dels programes sempre pot ser qüestionada.

Darrerament, Altavista ha incorporat també un filtre familiar en el seu buscador; es tracta d'un nova estratègia: no es filtra en el servidor (que seria censura), ni a l'ordinador (mitjançant programes incorporats), sinó que es talla l'accés a l'hora d'emprar el motor de cerca (vegeu la figura 2).

altavista

Home > Settings > Family Filter Setup

Family Filter may be set to filter out objectionable material when searching the Internet. To find out more about Family Filter, read our [Frequently Asked Questions](#).

Choose your Family Filter preference.

Multimedia Only - filters image, video and audio search only.

All - filters all searches: web pages, images, audio and video.
Note: With the Family Filter set to "All", you can perform Web searches in only English, French, German and Spanish.

None - will not filter any search

Password Protection (Optional):

Makes it necessary to enter a password to change your Family Filter preferences.

Enter Optional Password:

Re-enter Optional Password:

[Business Services](#) [Submit a Site](#) [About AltaVista](#) [Privacy Policy](#) [Help](#)

© 2005 Overture Services, Inc.

Figura 2. Configuració del filtre familiar d'Altavista

L'any 2001 es va crear un projecte anomenat NetProtect que incloïa un estudi europeu sobre deu sistemes de filtre (entre aquests, els més coneguts: Cyber Patrol, CyberSitter, Net Nanny, etc.) i van arribar a una sèrie de conclusions:¹²

- Els pares i educadors saben que Internet és una bona eina docent i pedagògica, el problema de la qual és l'accés a informació que pot fer mal als infants.
- Filtrar Internet és molt semblant a censurar i xoca amb la llibertat d'expressió. L'avantatge d'aquests enginyers és que són una solució de compromís: el bloqueig no es produeix en la font del contingut sinó en la recepció, sense censurar l'autor o el contingut.
- Un bon sistema de filtratge ha de tenir diverses qualitats: efectivitat (que filtri només el que és filtrable), configurabilitat (que cada persona pugui canviar-ne els criteris), transparència (que s'indiqui perquè ho ha filtrat) i usabilitat.
- Dels sistemes que van estudiar, van concloure que, en general, tots tenien baixa efectivitat, baixa capacitat per filtrar llocs web no escrits en anglès (concepte, aquest, molt important, atès que sovint restaven optimitzats per a cerques en anglès, tot i que també hi ha programes

europèus com, per exemple, Optenet) i manca de transparència dels motius pels quals eren filtrats (molts d'aquests programes no permetien veure un llistat de les pàgines que serien bloquejades).

4 Els Estats Units d'Amèrica: paradigma de la lluita de les biblioteques

Si en algun lloc la lluita pel filtratge de continguts ha afectat el sector de la biblioteca pública i la filosofia de la llibertat d'accés a la informació, aquest lloc ha estat els Estats Units. L'excusa, la protecció dels menors per evitar-los l'accés a material sensible, el paràmetre més important, el concepte de moral (força estricta als Estats Units); i les conseqüències han estat rebudes pels col·lectius de defensa de la llibertat a la informació en general, al costat dels quals es va situar des del primer moment l'American Library Association (ALA), que ja el 1997 va fer una resolució contrària als sistemes de filtratge de continguts.¹³ Tot i així, alguns membres del col·lectiu han donat suport a aquest tipus de mesures.

Des del 1997 hi ha hagut dos grans intents de legislar la instal·lació de filtres de contingut. El primer fou la *Communications Decency Act* (CDA), fragments de la qual foren declarats inconstitucionals pel Tribunal Suprem el mateix 1997.

L'altra llei fou proposada pel Govern Clinton: *Children Internet Protection Act* (CIPA, 2000), el punt més conflictiu del qual obligava les biblioteques mantingudes amb fons públics a instal·lar i emprar programes que filtrin l'accés a Internet des dels ordinadors com a condició per als descomptes d'*E-rate* o bé per tenir subvencions permeses per la *Library Services and Technology Act* (LSTA) i per l'*Elementary and Secondary Education Act* (ESEA).¹⁶

Aquest punt és clau per entendre que es tracta d'un no gens subtil xantatge per poder rebre subvencions, atès que la majoria de biblioteques públiques en depenen per poder mantenir els seus serveis.¹⁷ La CIPA fou declarada inconstitucional el 2002 per un tribunal de Filadèlfia, però, finalment, el 2003 el Tribunal Suprem la declarà constitucional.¹⁸

En el moment actual, les biblioteques estan adaptant-se a la nova llei, tant en el procés d'explicació de les implicacions com pel que fa a les conseqüències que tindrà l'aplicació.¹⁹ Quant al fet que només s'apliqui a les que reben subvencions, com ja hem esmentat, en alguns casos algunes institucions s'estan plantejant deixar de rebre els fons per no ser obligades a instal·lar el programari. Tot i que moltes no s'ho podrien permetre, les que gaudeixen d'una subvenció petita s'ho poden replantejar, atès que el cost del programa de filtratge seria més elevat que l'import que rebrien de subvenció.¹⁸

En l'àmbit internacional, l'any 2002 l'IFLA redactà un manifest en què declarava, entre altres qüestions, que la llibertat en l'accés a la informació és una responsabilitat central dels professionals de la informació.²⁰

5 Reflexions per al nostre col·lectiu: oportunitats

Al nostre país, prop d'un 10 % de les visites a les biblioteques de la Diputació de Barcelona fan ús del servei d'accés públic d'Internet,²¹ cosa que demostra l'encert de la política de facilitar-ne l'accés.

És cert que el nostre col·lectiu ha estat sempre preocupat per quin tipus d'informació rebien els usuaris dels nostres centres. Però és més cert encara que defensar l'accés a la informació ha estat un dels pilars de la lluita del col·lectiu, sobretot tenint en compte que Catalunya ha tingut al llarg del segle XX massa anys de censura informativa.

Conscients d'aquesta realitat, pensem que no n'hi ha prou de saber-ho, sinó que

cal que ens impliquem encara més en la defensa de les llibertats civils. N'és un bon exemple la pàgina web de l'ALA dedicada a la qüestió, plena de recursos útils per a la reflexió i la denúncia de legislacions com ara la CIPA.²² Aquesta pàgina no solament serveix per difondre el seu pensament, sinó que també fa d'altaveu d'altres col·lectius, de manera que aquestes associacions troben en el col·lectiu bibliotecari un sector que està al seu costat.

És evident que tota legislació ha de cercar l'equilibri en dues qüestions: qui pot quedar fora i qui queda protegit. Lleis molt laxes no deixen ningú desprotegit però afavoreixen esclatxes per ser incomplertes, mentre que lleis molt restrictives aconseguen que ningú no se n'escapi, però desprotegeixen o deixen fora certes persones. Així doncs, quin tipus de llei hem de defensar?

Creiem que s'ha de lluitar perquè el model moral dels Estats Units no s'exporti a la nostra realitat, perquè, si no, a la llarga el debat sobre la conveniència dels sistemes de filtratge, un cop s'incorporin als Estats Units, ens arribarà aquí. Per evitar-ho, l'estratègia ha d'anar encarada a redreçar de manera efectiva un fet: la por dels pares pels continguts a què els seus fills accedeixen, tenint en compte l'encara probable fractura digital entre els coneixements d'ús d'Internet que tenen els pares i els coneixements dels seus fills, sovint molt superiors. Per avançar-se a problemes en aquest àmbit, el nostre sector ha de defensar dues opcions paral·leles.

La primera consistiria en la formació sobre com educar en l'ús d'Internet (semblantment a com ho fa, per exemple, l'organització Privacy Rights als Estats Units),²³ de manera que posem els nostres centres a disposició per a la realització de tallers i cursos que ens permetrien a la vegada lluitar contra la fractura digital i acostar encara més els ciutadans a les biblioteques.

La segona consistiria en una major implicació en la tria de recursos òptims per als estudiants i usuaris, com ja fan molts centres i entitats educatius, no prohibint l'accés a continguts, sinó més aviat educant i dirigint mitjançant directoris especialitzats (tant temàticament com geogràficament) que els usuaris trobarien a la pàgina d'inici de la navegació. Si a Google poden trobar de tot, la filosofia és promoure altres recursos que els puguin ser útils i que, a més a més, hagin estat avaluats. No té sentit disposar de sistemes de filtratge que, com hem esmentat, tenen excessius problemes per ser considerats efectius, en uns centres, mentre que els menors a casa o en cibercafès puguin accedir a tot el que desitgen.

En aquest sentit, el treball cooperatiu del Col·legi de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya juntament amb l'Agència de Qualitat d'Internet és el marc que considerem òptim per desenvolupar aquesta tasca, fent sempre èmfasi en el vessant del contingut, atès que és el criteri que la societat acabarà jutjant per veure la seriositat i els resultats del nostre col·lectiu.

L'Agència de Qualitat d'Internet²⁴ fou creada l'octubre de l'any 2002 amb la intenció, entre altres objectius, de promocionar i fomentar l'autoregulació a Internet. Una de les seves primeres tasques ha estat l'elaboració d'un codi de conducta a la xarxa (amb aspectes com ara la protecció de la dignitat, dels menors, del consumidor i de la propietat intel·lectual).

Els seus associats són el Consell de l'Audiovisual de Catalunya, el Consell Andorrà de l'Audiovisual i el Consejo Audiovisual de Navarra. A través dels codis de conducta que han redactat i del seu seguiment es pot aconseguir, sent-ne membre adherit, el segell de qualitat IQ, que certifica un nivell de qualitat òptim de les pàgines que l'obtenen. Aquest segell pot ser revisat. A la vegada, la intenció és que els membres participin —per àmbits sectorials— en grups de treball per a la creació i modificació dels codis de conducta, havent-n'hi, per exemple, de relacionats amb la seguretat i protecció de menors, ja en funcionament.

L'aposta estratègica pel segell IQ ha de permetre conscienciar, a la llarga, tots els creadors de continguts implicats, de manera que els llocs web no siguin únicament avaluables en funció d'uns camps tradicionals (autoria o fiabilitat, per exemple), sinó pel seguiment d'uns principis d'integritat que ens ajudin, com a professionals de la informació, a fer un booleà útil entre informació i ètica, entre informació i responsabilitat, entre informació i drets dels ciutadans.

Com a conclusió final, cal considerar els riscos que té la lluita per la llibertat d'accés a la informació, però cal, sobretot, que el nostre sector tingui una actitud proactiva per poder, a la llarga, imposar uns criteris que evitin la possibilitat que avancin certes idees i legislacions restrictives que ens afectarien en gran mesura. I, és clar, no deixar de pensar-hi és sempre la millor manera de preveure els riscos amb anticipació i saber oferir respostes adequades.

Data de recepció: 18/04/2005. Data d'acceptació: 05/05/2005.

Notes

¹ C. Oppenheim, *The legal and regulatory environment for electronic information* (Tetbury: Infonortics, 2001).

² M. Castells, *Internet, llibertat i societat: una perspectiva analítica*. Lliçó inaugural del curs acadèmic 2001-02 de la UOC, <http://www.uoc.es/web/cat/launiversitat/inaugural01/intro_conc.html>. [Consulta: 18/04/05].

³ I. Rico, E. Macias, *Censura en Internet*, <<http://www.iespana.es/canalhanoi/articulos/internetcensura.htm>>. [Consulta: 18/04/2005].

⁴ B. Martin, "Defamation havens", *First Monday*, vol. 5, núm. 3 (March 2000), <http://www.firstmonday.dk/issues/issue5_3/martin>. [Consulta: 18/04/2005].

⁵ Alexandre López Borrull, Charles Oppenheim, "Legal aspects of the web", *Annual Review of Information Science and Technology*, vol. 38 (2004), p. 483–548.

⁶ M. Rimm, "Marketing pornography on the information superhighway: a survey of 917,410 images, description, short stories and animations downloaded 8.5 million times by consumers in over 2000 cities in forty countries, provinces and territories", *Georgetown law journal*, vol. 83 (1995), núm. 5, p. 1849–1943.

⁷ G. J. Wrenn, "Cyberspace is real, national borders are fiction: the protection of expressive rights online through recognition of national borders in cyberspace", *Stanford journal of international law*, vol. 38 (2002), p. 97–106. C. Penfold, "Nazis, porn and politics: asserting control over Internet content", *Journal of information, law & technology*, núm. 2 (July 2001), <<http://elj.warwick.ac.uk/jilt/01-2/penfold.html>>. [Consulta: 18/04/2005].

⁸ D. E. Sorkin, "Technical and legal approaches to unsolicited electronic mail", *U.S.F.L. Rev.*, 35 (2001), 325. W. K. Khong, "Spam law for the Internet", *Journal of information, law & technology*, núm. 3 (Nov 2001), <<http://elj.warwick.ac.uk/jilt/01-3/khong.html>>. [Consulta: 18/04/2005].

⁹ G. A. Crawford, "Libraries, the Internet, and filters", *Information management*, vol. 12 (1999), núm. 3/4, p. 15–16. M. Schuyler, "When does filtering turn into censorship?", *Computers in libraries*, vol. 17 (May 1997), núm. 5, p. 34–35.

¹⁰ D. Casacuberta, A. Puyol, *Problemes ètics al voltant de l'ús de filtres a Internet*, <<http://www.uoc.edu/web/cat/art/uoc/0109038/casacub.html>>. [Consulta: 18/04/2005].

¹¹ J. M. Balkin, B. S. Noveck, K. Roosevelt. "Filtering the Internet - A best practice model". En: M. Machill (ed.), *Protecting our children on the Internet. Towards a new culture of responsibility* (Gütersloh: Bertelsmann Foundation Publishers, 2001), p. 199–262.

¹² S. Brunessaux et al. (2001), *Report on currently available COTS filtering tools (d2.2): Netprotect Project*, <<http://www.net-protect.org/en/MSI-WP2-D2.2-v1.0.pdf>>. [Consulta: 18/04/2005].

¹³ ALA, *Resolution on the Use of Filtering Software in Libraries*, <<http://www.ala.org/ala/oif/statementspols/ifresolutions/filteringresolution.pdf>>. [Consulta: 18/04/2005].

¹⁴ R. McCabe, "The CIPA Ruling as a reality therapy: The Supreme Court has done librarianship a big favor", *American Libraries*, 2003, p. 16.

¹⁵ J. A. Bastian, "Filtering the Internet in American public libraries: sliding down the slippery slope", *First Monday*, vol. 2, (octubre 1997), p. 10.

¹⁶ J. M. Latham (2001), "Positioning the public library in the modern state: the opportunity of the Children's Internet Protection Act (CIPA)", *First Monday*, núm. 6 (July 2001), p. 7. C. Caywood (2001), "The Children's Internet Protection Act (CIPA)", *Teacher Librarian: The Journal for School Library Professionals*, vol. 28, núm. 5 (2001), p. 53–57.

¹⁷ M. Minow, "Lawfully surfing the net: disabling public library Internet filters to avoid more lawsuits in the United States", *First Monday*, vol. 9, núm. 4 (abril 2004), <http://www.firstmonday.org/issues/issue9_4/minow/index.html>. [Consulta: 18/04/2005].

¹⁸ P. T. Jaeger, J. C. Bertot, C. R. McClure, "The Effects of the Children's Internet Protection Act (CIPA) in Public Libraries and Its Implications for Research: A Statistical, Policy, and Legal Analysis", *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, vol. 55, núm. 13 (2004), p. 1131–1139.

¹⁹ P. T. Jaeger, C. R. McClure, "Potential Legal Challenges to the Application of the Children's Internet Protection Act (CIPA) in public libraries: Strategies and Issues", *First Monday*, vol. 9, núm. 2 (febrer 2004), <http://www.firstmonday.org/issues/issue9_2/jaeger/index.html>. [Consulta: 18/04/2005].

²⁰ IFLA, *The IFLA Internet Manifesto*, <<http://www.ifla.org/III/misc/im-e.htm>>. [Consulta: 18/04/2005].

²¹ Servei de Biblioteques. Diputació de Barcelona, *Dades estadístiques globals 2004*, <http://www.diba.es/biblioteques/documentspdf/estadistiques_globals2004.pdf>. [Consulta: 18/04/2005].

²² ALA, *ALA Civil Liberties, Intellectual Freedom and Privacy*, <<http://www.ala.org/ala/washoff/WOissues/civilliberties/civilliberties.htm>>. [Consulta: 18/04/2005].

²³ Privacy Rights, *La privacidad y la seguridad infantil en Internet: Una guía útil para padres*, <<http://www.privacyrights.org/spanish/pi21.htm>>. [Consulta: 18/04/2005].

²⁴ IQUA, *IQUA*, <<http://www.iqua.net/>>. [Consulta: 05/05/2005].

Articles similars a BiD

- [El dret a l'oblit en l'univers 2.0](#). Simón Castellano, Pedro. (2012)
- [La Generalitat posa dades públiques a disposició de la ciutadania perquè pugui reutilitzar-les](#). Genovès i Avellana, Ignasi. (2012)
- [Aproximació al panorama actual de la reutilització de la informació del sector públic](#). Valentín Ruiz, Francisco José; Buenestado del Peso, Ruth. (2012)
- [De la reutilització d'informació del sector públic als portals de dades obertes a Europa](#). Ramos Simón, Luis Fernando; Arquero Avilés, Rosario; Botezán, Iuliana; Cobo Serrano, Silvia; Sala Jiménez, Andrea; Sánchez Jiménez, Rodrigo; Valle Gastaminza, Félix del. (2012)
- [La reutilització de la informació del sector públic a Espanya : una base sòlida per a un futur prometedor](#). García García, Emilio; Soriano Maldonado, Salvador Luis. (2012)

Articles similars a Temària

- [Pics o como evitar la censura en la red](#). Senso, José A.. (1996)

- [Presencia de los tribunales federales en los medios de comunicación de Internet](#). Bustos Argañarás, Eugenia. (2010)
- [La política de acceso y uso de Internet en las bibliotecas públicas : análisis comparativo y modelo](#). Pacios Lozano, Ana Reyes; Ameneiros Rodríguez, Rocío. (2005)
- [Visión general de los contenidos en Internet](#). Lloret, Nuria. (2003)
- [La ética del clic : los usuarios y la información digital en la era de Internet](#). John, Nancy R.. (2001)

Articles del mateix autor a Temària

[López Borrull, Alexandre](#)

[[més informació](#)]

Facultat de Biblioteconomia i Documentació
Universitat de Barcelona
Barcelona, juny de 2005
<http://www.ub.edu/biblio> • [Comentaris](#)

[Recomanar](#) • [Citació](#) • [Estadístiques](#) • [Metadades](#)
Els textos publicats a *BID* estan subjectes a una llicència de [Creative Commons](#)
[Política de privadesa](#)
[UB](#) • [Facultat](#) • [BiD](#)

